

MARTS 2024
ERHVERVSSTYRELSEN

AMVAB

**– DIREKTIV OM VIRKSOMHEDERS
BÆREDYGTIGHEDSRAPPORTERING (CSRD)**

AFRAPPORTERING

COWI

MARTS 2024
ERHVERVSSTYRELSEN

AMVAB

– DIREKTIV OM VIRKSOMHEDERS BÆREDYGTIGHEDSRAPPORTERING (CSRD)

AFRAPPORTERING

PROJEKTNR.	DOKUMENTNR.				
A245711	8				
VERSION	UDGIVELSESDATO	BESKRIVELSE	UDARBEJDET	KONTROLLERET	GODKENDT
4.0	13. marts 2024	Afrapportering	NJKV	NAEW	NJKV

INDHOLD

1	Resumé og indledning	6
2	Reguleringens formål og krav	8
2.1	Oplysningskrav	9
3	Parametre til opgørelse af de administrative konsekvenser	11
3.1	Population og segmenter	11
3.2	Hyppighed	14
3.3	Omkostningsparametre	15
4	Dataindsamling	18
4.1	Gruppering af datapunkter	18
4.2	Survey	19
4.3	Segmentering	20
4.4	Interviews	20
4.5	Metodiske overvejelser og validitet	21
5	Administrative konsekvenser	23
5.1	Metode til at bestemme den normaleffektive virksomhed	23
5.2	Omstillingsomkostninger	28
5.3	Løbende administrative omkostninger	31
5.4	Samlede administrative omkostninger	38
6	Virksomhedernes kvalitative perspektiver fra AMVAB-målingen	40
6.1	Virksomhedernes generelle indstilling til rapportering på bæredygtighedskravene	40
6.2	Særligt omkostningsfulde rapporteringskrav	42
6.3	Forslag til hvordan virksomhederne bedst støttes i deres kommende bæredygtighedsrapportering	43

1 Resumé og indledning

EU-Kommissionen har vedtaget EU-direktivet (EU) 2022/2464 om virksomheders bæredygtighedsrapportering Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)¹. Dette EU-direktiv skal implementeres i dansk lovgivning.

CSRD indebærer omfattende, nye informationsforpligtelser. Flere af disse fremgår direkte af direktivteksten, mens de mest omfattende informationsforpligtelser og de underliggende oplysningskrav er fastsat i de ikke-sektorspecifikke standarder i de nye European Sustainability Reporting Standards (ESRS)². De nye informationsforpligtelser forventes at medføre væsentlige administrative omkostninger for danske virksomheder.

Denne AMVAB-måling har til formål at kvantificere de administrative omkostninger, som danske virksomheder vil blive pålagt i forbindelse med CSRD. De administrative omkostninger kan opdeles i hhv. administrative omstillingsomkostninger i det første år af udarbejdelsen af rapporten, samt løbende administrative omkostninger ved udarbejdelse af rapporten herunder omkostninger til dataindsamling, databearbejdning og andre aktiviteter, som virksomhederne bliver forpligtet til for at leve op til krav i direktivet. Det er fx medtagelse af oplysninger om immaterielle nøgleressourcer i ledelsesberetningen, og at virksomhedernes redegørelse om mangfoldighedspolitik i ledelsesberetningen som noget nyt skal omfatte virksomhedens politik vedr. køn.

Det forventes, at i alt ca. 2.200 danske virksomheder vil blive direkte omfattet af kravene i CSRD og de ikke-sektorspecifikke standarder³. Kvantificeringen af de administrative konsekvenser er foretaget på baggrund af virksomhedsinterviews med 32 virksomheder, der er blevet interviewet om deres forventede administrative aktiviteter og dertilhørende tidsforbrug (herefter de administrative omkostninger) i forbindelse med efterlevelsen af ovenstående informationsforpligtelse og oplysningskrav.

CSRD og de ikke-sektorspecifikke standarder vurderes samlet set at medføre administrative omstillingsomkostninger på knap 6,0 mia. kr. og løbende administrative omkostninger på knap 5,1 mia. kr.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2464&from=EN>

² <https://www.efrag.org/Activities/2010051123028442/Sustainability-reporting-standards-roadmap?AspxAutoDetectCookieSupport=1>

³ Det bemærkes, at børsnoterede små og mellemstore virksomheder, som er omfattet af CSRD, forventes at ville rapportere under en specifik SMV-standard i stedet for de ikke-sektorspecifikke standarder. Standarden er på undersøgelsestidspunktet ikke kendt, og det har derfor ikke været muligt at indsamle data om ressourceforbrug i forbindelse med omstilling, dataindsamling og databearbejdning efter rapporteringsstandarderne for 53 virksomheder ud af de i alt ca. 2.200 omfattede virksomheder.

Tabel 1 – Overblik over de totale omstillingsomkostninger forbundet med CSRD

	Alle omfattede virksomheder	Finansielle virksomheder	Ikke-finansielle virksomheder
Eksterne anskaffelser, kr.	2.621.336.491	84.822.500	2.536.513.991
Internt tidsforbrug, kr.	3.362.949.071	143.375.027	3.219.574.043
Total kr.	5.984.285.562	228.197.527	5.756.088.035

Tabel 2 – Overblik over de totale årlige omkostninger forbundet med CSRD

	Alle omfattede virksomheder	Finansielle virksomheder	Ikke-finansielle virksomheder
Dataindsamling, kr./år	2.299.819.357	55.993.015	2.243.826.342
Databehandling, kr./år	1.787.361.428	75.253.749	1.712.107.679
Direktivtekstkrav, løbende, kr./år	993.175.451	32.506.875	960.668.576
Total kr./år	5.080.356.236	163.753.640	4.916.602.596

2 Reguleringens formål og krav

Formålet med lovforslaget er at implementere CSRD i dansk lovgivning. CSRD vil ved fuld indfasning direkte omfatte alle store virksomheder i regnskabsklasse C, alle børsnoterede virksomheder - med undtagelse af børsnoterede mikrovirksomheder - og visse finansielle virksomheder af interesse for offentligheden. Alle disse typer af virksomheder skal rapportere efter ESRS, men de børsnoterede SMV'er samt ikke-komplekse kreditinstitutter og captive forsikringsselskaber forventes at vælge at rapportere efter et andet og mindre omfattende sæt standarder, som endnu ikke er kendt. Den enkelte virksomheds administrative omkostninger ved efterlevelsen af CSRD forventes at være betydeligt påvirket af, hvilke standarder de skal rapportere efter.

Da kvantificeringen af de administrative konsekvenser ved lovforslaget vedrører regulering, kan oplysningskravene inddeles i tre kategorier:

- > **Kategori A:** Informationsforpligtelser og oplysningskrav samt efterlevelsen heraf er fastsat international/supranationalt.
- > **Kategori B:** Informationsforpligtelser er fastsat international/supranationalt, men det er op til de enkelte lande at formulere de oplysningskrav, som virksomhederne skal efterleve, og måden hvorpå de skal efterleves.
- > **Kategori C:** Informationsforpligtelser og oplysningskrav samt efterlevelsen heraf er fastsat nationalt og kan fjernes uden at være i strid med internationale/supranationale forpligtelser.

Baggrunden for lovforslaget er en implementering af EU-direktivet (EU) 2022/2464 (CSRD) om virksomheders bæredygtighedsrapportering. Samtlige krav, der medfører administrative konsekvenser for virksomheder, følger direkte af EU-direktivet og de tilhørende delegerede retsakter. Der er derfor tale om lovgivning af kategori A.

Nye informationsforpligtelser

Informationsforpligtelserne, der vil blive analyseret i nærværende AMVAB-måling, er i princippet ændrede informationsforpligtelser, idet CSRD erstatter Non Financial Reporting Directive (NFRD) for den del af populationen, som tidligere skulle rapportere under dette direktiv. Det forventes dog ikke, at de virksomheder, som tidligere har rapporteret under NFRD, vil have en høj grad af Business-as-Usual (BAU)⁴, da informationsforpligtelserne i CSRD er mere omfattende og har et andet indhold end informationsforpligtelserne i NFRD. Graden af BAU varierer fra virksomhed til virksomhed, da det er forskelligt, hvor meget virksomhederne allerede arbejder med bæredygtighed. Dette beskrives nærmere i afsnit 3.3.1. CSRD-forpligtelserne forventes altså i praksis at kunne anses som nye for alle de omfattede virksomheder. De nye informationsforpligtelser har til formål at standardisere

⁴ Se afsnit 3.3.1

bæredygtighedsrapportering og ambitionsniveauet herfor på tværs af alle store virksomheder inden for EU.

Hensigten er, at informationsforpligtelserne i den nye bæredygtighedsrapportering vil understøtte EU's arbejde med bæredygtig finansiering ved at skabe gennemsigtighed, som bevirker, at finansiering kanaliseres i retning af de mest bæredygtige virksomheder. Gennemsigtigheden vil blive sikret ved, at investorer, långivere, finansielle virksomheder mv. har adgang til troværdige, relevante og sammenlignelige oplysninger om bæredygtighed på tværs af alle store virksomheder i EU.

Virksomheder
omfattet af CSRD

De nye informationsforpligtelser følger af CSRD og gælder for bestemte virksomheder inden for EU. Som beskrevet videre nedenfor, vil informationsforpligtelserne ved fuld indfasning direkte omfatte alle store virksomheder i regnskabsklasse C, alle børsnoterede virksomheder - med undtagelse af børsnoterede mikrovirksomheder - og visse finansielle virksomheder af interesse for offentligheden.

2.1 Oplysningskrav

ESRS

De mest omfattende af de nye informationsforpligtelser består af en række oplysningskrav, som er fastsat i henhold til ESRS. ESRS består af flere standarder vedrørende miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold samt tværgående standarder. Hver af disse består af forskellige ikke-sektorspecifikke oplysningskrav, som gælder de omfattede virksomheder inden for alle sektorer. De forventes dog ikke at blive anvendt af de børsnoterede SMV'er samt ikke-komplekse kreditinstitutter og captive forsikringsselskaber, idet disse i stedet forventes at rapportere efter deres særlige standarder, som endnu ikke hverken er kendt eller vedtaget, men som forventes at blive mindre omfattende.

De ikke-sektorspecifikke standarder omhandler generelle oplysningskrav samt miljøforhold (E), sociale forhold (S) og ledelsesadfærd (G), dvs. den kendte betegnelse, ESG. Standarderne formulerer meget omfattende og detaljerede krav til bæredygtighedsrapporteringen. Der er i alt tale om ca. 340 siders beskrivelser og kravspecifikationer i de 12 foreliggende standarder. De foreliggende ikke-sektorspecifikke bæredygtighedsstandarder blev vedtaget af EU-Kommissionen den 31. juli 2023. AMVAB-målingen tager udgangspunkt i denne version af standarderne.

1.200 datapunkter

Oplysningskravene i ESRS består af op til ca. 1.200 datapunkter. Herunder er ca. 20% frivillige, mens de resterende ca. 80% er obligatoriske at forholde sig til. Et mindretal af disse datapunkter skal udfyldes af alle virksomheder⁵, mens størstedelen af dem er underlagt en dobbelt væsentlighedsvurdering, hvor virksomheden skal medtage oplysninger, der er nødvendige for at forstå virksomhedens indvirkning på bæredygtighedsspørgsmål, samt oplysninger, der

⁵ Dette gælder datapunkterne i ESRS 2, som er obligatoriske.

er nødvendige for at forstå, hvordan bæredygtighedsspørgsmål påvirker virksomhedens udvikling, resultat og situation.

Med grundlag i den dobbelte væsentlighedsvurdering vil hver omfattet virksomhed skulle rapportere om de datapunkter, som vurderes at være væsentlige for virksomheden. Det betyder i praksis, at virksomhederne ikke nødvendigvis vil skulle rapportere efter alle datapunkter. Samtidig forventes det, at omfanget af datapunkter, som virksomhederne rapporterer på, vil afhænge af virksomhedens baggrundskarakteristika. Derfor vil to forskellige typer af virksomheder rapportere på forskellige datapunkter og forventes at have forskellige administrative omkostninger til følge.

Datapunkterne er både af kvantitativ og kvalitativ karakter, og tager udgangspunkt i ESRS-emnerne: Generelle oplysningskrav; Miljø (E): klima, forurening, vand og hav, biodiversitet og økosystemer, og ressourceanvendelse og cirkulær økonomi; Sociale forhold (S): egne ansatte, ansatte i værdikæden, lokalsamfund, og forbrugere; og Ledelsesadfærd (G).

Frivillige datapunkter

De frivillige datapunkter forventes at blive rapporteret efter helt eller delvist af visse virksomheder, idet dette vil kunne give virksomhederne en bedre markedsposition. Regelsættets kompleksitet gør, at det ikke har været muligt for virksomhederne, der er blevet interviewet, at adskille omkostninger til frivillige datapunkter fra omkostningerne til obligatoriske datapunkter. Derfor indgår de frivillige datapunkter på lige fod med de obligatoriske i AMVAB-målingen.

Øvrige standarder

På nuværende tidspunkt kendes kun de ikke-sektorspecifikke ESRS, som fremgår af EU-Kommissionens delegerede forordning (EU) om supplerende reglerne til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU for så vidt angår standarder for bæredygtighedsrapportering. Der vil på et senere tidspunkt blive vedtaget standarder for børsnoterede SMV'er (samt ikke-komplekse kreditinstitutter og captive forsikringsselskaber), visse tredjelandsvirksomheder samt sektorspecifikke standarder. Nærværende AMVAB-måling undersøger alene de administrative omkostninger ved efterlevelsen af oplysningskravene i de nuværende ESRS og dermed kun for de virksomheder, som skal rapportere efter disse standarder, idet børsnoterede SMV'er forventes at vælge at rapportere efter særlige standarder for SMV'er. Børsnoterede SMV'er, ikke-komplekse kreditinstitutter og captive forsikringsselskaber vil dog indgå i målingen fsva. deres administrative omkostninger til de informationsforpligtelser, som fremgår direkte af direktivteksten, og ikke relaterer sig til standarderne. Det betyder imidlertid, at de af direktivet omfattede SMV'ers væsentligste omkostninger forbundet med rapportering af CSRD ikke er kvantificeret i nærværende AMVAB-måling.

3 Parametre til opgørelse af de administrative konsekvenser

I dette afsnit vil de anvendte parametre i AMVAB-beregningen, herunder population og segmenter, hyppighed, timeomkostninger og Business-As-Usual (BAU) blive uddybet.

3.1 Population og segmenter

Populationen

Det nye EU-direktiv for bæredygtighedsrapportering retter sig mod alle store virksomheder, alle børsnoterede virksomheder og visse finansielle virksomheder. Børsnoterede mikrovirksomheder og unoterede SMV'er bliver ikke omfattet af de nye rapporteringskrav. For at være direkte omfattet af CSRD skal en virksomhed altså opfylde et af følgende kriterier:

- > Regnskabsklasse C stor. To af følgende tre størrelser er opfyldt: Balancesum på over 195 mio. kr.; nettoomsætning på over 391 mio. kr.; gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på over 250.⁶
- > Regnskabsklasse D, herunder børsnoterede virksomheder og visse statslige aktieselskaber (dog ikke mikrovirksomheder).
- > Pengeinstitutter, realkreditinstitutter og forsikringsselskaber (dog ikke mikrovirksomheder), der opfylder størrelseskravene. Dvs. enten store virksomheder eller små og mellemstore virksomheder der har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et EU/EØS-land.

Ved fuld indfasning forventes ca. 2.200⁷ danske virksomheder direkte omfattet af CSRD.⁸ Herunder 75 finansielle virksomheder. Loven træder i kraft den 1. juni 2024 med krav om, at de første virksomheder fra den 1. januar 2025 skal rapportere om bæredygtighed for regnskabsår der starter 1. januar 2024 eller senere. Omfanget af virksomheder, som omfattes, udvides trinvist. Derved vil antallet af direkte omfattede virksomheder ændre sig løbende fra 2024 til 2028. Denne AMVAB-måling anvender populationen ved fuld indfasning i 2028, men er baseret på 2022-data for hvor mange virksomheder, som passer på kriterierne, og som derved ligger inden for hvert segment i populationen.

Populationen (P) i AMVAB-analysen inkluderer samtlige virksomheder, som omfattes direkte af en eller flere af de nye informationsforpligtelser i CSRD. En korrekt population er vigtig for at estimere den samlede størrelse på den

⁶ Regnskabsklasse C stor er defineret ud fra de nye størrelsesgrænser som forventes vedtaget i 2024 som følge af lovforslaget; I årsregnskabsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1441 af 14. november 2022, som ændret ved lov nr. 735 af 13. juni 2023,

⁷ Baseret på regnskabsdata for 2022 er den anvendte population sat til 2.202, jf. tabel 3. Kilde: Erhvervsstyrelsen.

⁸ [CSRD og europæiske bæredygtighedsstandarder | erhvervsstyrelsen.dk](https://www.erhvervsstyrelsen.dk/CSRD-og-europaeiske-baeredygtighedsstandarder)

administrative omkostning præcist. Erhvervsstyrelsen har udarbejdet en liste over den samlede population af CSRD-omfattede virksomheder pba. regnskabsdata for 2022, som er de senest tilgængelige ved analysens gennemførelse. Antallet af omfattede virksomheder kan dog ændre sig løbende frem mod 2028, og det præcise antal af virksomheder, som er omfattet af CSRD i 2028, er derfor forbundet med usikkerhed.

En præcis estimering af de samlede administrative omkostninger kræver yderligere, at virksomhederne er segmenteret tilstrækkeligt ud fra de kriterier, som medfører forskelle i deres konkrete omkostninger, så den normaleffektive virksomhed kan kortlægges inden for hvert segment. Hertil er det afgørende, at populationen inden for hvert segment opgøres korrekt.

Segmentering

Der er mange virksomhedsparametre, som forventes at have betydning for virksomhedernes administrative omkostninger ved at efterleve kravene i CSRD. Det gælder både ift. virksomhedernes forventede administrative omkostninger for hver aktivitet, men også mængden af datapunkter, som de finder relevante i deres dobbelte væsentlighedsvurdering.

Segmenteringen i AMVAB-målingen af CSRD er blevet dannet på baggrund af et spørgeskema, som COWI i samarbejde med Erhvervsstyrelsen sendte ud til alle CSRD-omfattede virksomheder, før interviewene blev foretaget. Surveyen havde til formål at kortlægge, hvilke dele af CSRD-rapportering som virksomhederne finder væsentligt. Ud fra surveyen blev det undersøgt, om væsentligheden i datapunkter varierede på tværs af bestemte baggrundskarakteristika for virksomhederne. Herudfra blev det vurderet, at især branche og virksomhedsstørrelse har indflydelse på, hvilke dele af CSRD-rapportering, som virksomhederne finder væsentlige. Segmenterne er således dannet på baggrund af virksomhedernes ex-ante forventninger til deres dobbelte væsentlighedsvurdering og er inddelt på baggrund af branche og regnskabsstørrelse (SMV'er og store virksomheder). Populationen er opdelt i 6 segmenter, der er karakteriseret som nedenstående:

- > **Segment 1: Finansielle virksomheder.** Alle finansielle virksomheder på tværs af brancher. Dette betyder, at der i dette segment både findes virksomheder inden for pengeinstitutter, forsikringer og pensionselskaber. Brancherne i denne segmentering samlet under én samlet branchekategori 'Finans, forsikring og pension'. De finansielle virksomheder er adskilt fra øvrige virksomheder af flere årsager. De finansielle virksomheder har ofte anderledes typer og antal af oplysningskrav end de ikke-finansielle virksomheder, bl.a. fordi deres værdikæder typisk vil være mere omfattende. Dertil implementeres CSRD for de finansielle virksomheder gennem særskilte retsakter fra Finanstilsynet, og det er derfor nødvendigt at lave denne segmentering, så konsekvenserne kan opgøres separat for hver retsakt. På baggrund af survey-besvarelserne har vi yderligere kunne udlede, at segmentet i højere grad end de øvrige segmenter vurderer sociale spørgsmål som væsentlige for deres CSRD-rapportering. Gennemsnitligt forventer virksomhederne at rapportere på 74% af de

definerede klynger af oplysningskrav i CSRD (disse klynger beskrives nærmere i afsnit 4.1).

- > **Segment 2: Store ikke-finansielle virksomheder inden for brancherne 'Bygge og anlæg', 'Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed' samt 'Landbrug, skovbrug og fiskeri'.** Segmentet er præget af en gennemsnitlig høj vurdering af væsentlighed i alle dele af CSRD. Sammenlignet med de øvrige segmenter har dette segment i gennemsnit vurderet den højeste væsentlighed af de miljømæssige områder. Gennemsnitligt forventer virksomhederne at rapportere på 75% af de definerede klynger af oplysningskrav i CSRD.

Ingen virksomheder inden for branchen 'Landbrug, skovbrug og fiskeri' har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, hvorfor denne branche er placeret i segment 2 ud fra en kvalitativ vurdering.

- > **Segment 3: Store ikke-finansielle virksomheder inden for brancherne 'Ejendomshandel og udlejning' og 'Erhvervsservice' samt 'Finansiering og forsikring'⁹.** Virksomhederne i dette segment er karakteriseret ved, at deres forventede væsentlighedsvurdering er nogenlunde gennemsnitligt i forhold til de andre segmenter. I dette segment findes der pba. surveyen ingen indikationer på, at virksomhedernes væsentlighedsvurdering varierer på tværs af antallet af ansatte. Gennemsnitligt forventer virksomhederne at rapportere på 64% af de definerede klynger af oplysningskrav i CSRD.

- > **Segment 4: Store ikke-finansielle virksomheder inden for brancherne 'Information og kommunikation', 'Kultur, fritid og anden service' og samt 'Offentlig administration, undervisning og sundhed'.**

Virksomhederne i dette segment er præget af en gennemsnitligt lav forventning til antallet af oplysningskrav, som de finder væsentlige for deres CSRD-rapportering. Antallet af respondenter i segmentet er lavt, men på trods af det adskiller virksomhederne i dette segment sig fra de andre segmenters gennemsnit. Derfor er det blevet vurderet, at de bør have et segment for sig. Det er især for de miljømæssige oplysningskrav, at segmentet vurderer en lav grad af væsentlighed. Gennemsnitligt forventer virksomhederne at rapportere på 54% af de definerede klynger af oplysningskrav i CSRD.

- > **Segment 5: Store ikke-finansielle virksomheder inden for branchen 'Handel og transport mv.'** De omfattede virksomheder i branchen 'Handel og transport mv.' finder som helhed en gennemsnitlig mængde af ESRS-emnerne væsentlige. Segmentet adskiller sig fra de andre segmenter ved,

⁹ Her er udelukkende tale om eventuelle ikke-finansielle virksomheder, som ligger i branchen "finansiering og forsikring". Forsikringselskaber er finansielle virksomheder og er derfor placeret under segment 1.

at der er stor forskel på virksomheder med mange ansatte og virksomheder med færre ansatte. Virksomhederne inden for branchen med under 250 ansatte har et relativt lavt antal forventede væsentlige oplysningskrav, hvorimod virksomheder inden for branchen med over 250 ansatte finder væsentligt flere ESRS-emner væsentlige. Gennemsnitligt forventer virksomhederne at rapportere på 67% af de definerede klynger af oplysningskrav i CSRD.

- > **Segment 6: SMV'er.** De små og mellemstore børsnoterede virksomheder kender endnu ikke deres rapporteringsstandarder og forventes ikke at anvende ESRS. Der findes ikke nogen respondenter i surveyen, som tilhører dette segment. Segmentet vil yderligere kun blive interviewet om sin efterlevelse af de øvrige krav fra direktivteksten og får derfor sit eget segment. De væsentligste omkostninger for dette segment kvantificeres derved ikke.

Tabel 3 – Populationsstørrelser indenfor hvert segment

	Antal virksomheder
Segment 1	66
Segment 2	500
Segment 3	952
Segment 4	101
Segment 5	531
Segment 6	53

Note: Segment 6 indeholder 9 finansielle virksomheder og 44 ikke-finansielle virksomheder. Den samlede population er i målingen sat til 2.202 virksomheder. Tallene i denne tabel summerer til 2.203, fordi tallene af afrundet.

Kilde: Erhvervsstyrelsen og Finanstilsynet, COWI beregninger

3.2 Hyppighed

Den nye rapporteringsforpligtelse og de dertilhørende oplysningskrav skal offentliggøres én gang om året for alle segmenter - i forbindelse med udarbejdelsen af virksomhedens årsrapport.

Det har ikke været muligt at bestemme den normaleffektive virksomheds hyppighed for hver aktivitet på baggrund af virksomhedsinterviewene. Dette skyldes dels, at aktiviteterne og hyppigheden af disse varierer betydeligt fra virksomhed til virksomhed, og dels at de enkelte aktiviteter i målingen er grupperet sammen i større klynger af aktiviteter, som ikke nødvendigvis har den samme hyppighed, jf. afsnit 4.1. Det generelle billede er, at de fleste virksomheder har en hyppighed på 1 for de aktiviteter som vedrører krav i direktivteksten. Nogle af virksomhederne forventer en hyppighed på mere end 1 for aktiviteter der vedrører dataindsamling og databehandling, da de forventer at indsamle data løbende.

Hyppigheden af aktiviteter i forbindelse med revisors fratræden i utide er på 0,5%, da det antages, at en revisor fratræder i utide hos 0,5% af den samlede population af virksomheder årligt.

Da det ikke har været muligt at bestemme hyppigheden for den normaleffektive virksomhed, er hyppigheden for hver enkelt virksomhed regnet ind i deres omkostningsestimat, hvormed omkostningerne altid opgøres som de årlige omkostninger. Derefter vurderes de normaleffektive omkostninger, hvor eventuelle forskelle i hyppighed allerede er medregnet.

Eksempel: Virksomhed 1 bruger 50 timer 4 gange om året, virksomhed 2 bruger 100 timer 2 gange om året, og virksomhed 3 bruger 200 timer 1 gang om året. Her er det ikke muligt at vurdere den normaleffektive hyppighed og den normaleffektive omkostning særskilt, mens hvis de regnes sammen, står det klart, at alle tre virksomheder har en årlig omkostning på 200 timer. Dermed vil 200 timer (og en de facto hyppighed på 1) blive det normaleffektive estimat. Beregningen af den samlede administrative omkostning samt identificering af den normaleffektive virksomhed beskrives nærmere i afsnit 5.

3.3 Omkostningsparametre

I interviewene med virksomhederne er der blevet specificeret forskellige medarbejdertyper, som forventes at skulle arbejde med CSRD i virksomheden. De mest gængse medarbejdertyper er angivet i nedenstående tabel. Tabellen viser også, hvilke lønkatégorier COWI har koblet på hvilke medarbejdertyper. Når omkostningen for en aktivitet estimeres, skelnes der mellem, om medarbejdertypen er en leder eller ej, da det vil have betydning for den løn, som medarbejderne aflønnes med.

Mange af virksomhederne har angivet, at de har en bæredygtighedsmedarbejder til at udføre en del af arbejdet tilknyttet til CSRD. Da denne type af medarbejder ikke fremgår af statistikken fra Danmarks Statistik, har COWI konstrueret lønnen for denne type af medarbejder som gennemsnittet af lønnen for medarbejdertyperne *2143 Ingeniørarbejde inden for miljø*, *2411 Revisions- og regnskabscontrollerarbejde* og *2422 Arbejde med virksomhedsstrategi/policy*.

Tabel 4 Anvendte timepriser for gængse medarbejdertyper nævnt under interview

Medarbejdertype angivet i interviewene	Lønkategori fra Danmarks Statistik	Timeløn, ledere (kr. inkl. 25% overhead),	Timeløn, lønmodtagere uden ledelsesansvar (kr. inkl. 25% overhead),
Bæredygtigheds medarbejder	Konstrueret lønkategori	712	545
Bestyrelse, CEO, CFO, direktion, revisionsudvalg	112 Øverste virksomhedsledelse	1.019	.
HR-direktør, HR-chef	1212 Ledelse inden for HR-funktioner	696	.
Ingeniører	214 Ingeniørarbejde (undtagen inden for elektroteknologi)	698	556
Økonom	241 Arbejde inden for finans og økonomi	765	567
Regnskabschef, Controller, revisor	2411 Revisions- og regnskabscontrollerarbejde	738	544
Finans, aktuar	2413 Arbejde med analyse, produktudvikling og vedligeholdelse inden for finans, pension og forsikring	840	633
Kommunikationsmedarbejder	2432 Arbejde inden for PR	666	460
IT-medarbejder	25 Arbejde inden for informations- og kommunikationsteknologi	717	548
Datamedarbejder	252 Arbejde med databaser og netværk	685	527
Jurist	261 Juridisk arbejde	828	604
Indkøb	3323 Indkøbsarbejde (agenter)	608	443
Regnskabsmedarbejder, bogholder	4311 Almindeligt regnskabs- og bogføringsarbejde	574	381
HR-medarbejder	4416 Almindeligt kontorarbejde inden for HR	566	437

Kilde: Danmarks Statistik, LONS20 - Løn efter køn, lønkomponenter, aflønningsform, sektor, tid, arbejdsfunktion og lønmodtagergruppe, 2021 og COWI beregninger

3.3.1 Business-As-Usual (BAU)

Til at vurdere virksomhedernes administrative omkostninger forbundet med efterlevelsen af CSRD, er der taget afsæt i forskellen på de aktiviteter, som de vil udføre som følge af direktivet, og de aktiviteter, som de uanset CSRD ville have udført. Dette er blevet kvantificeret gennem en måling af **Business-As-Usual (BAU)**, som er blevet opgjort for hver aktivitet inden for hvert segment.

Som antaget forventer virksomhederne ikke de samme administrative omkostninger ved implementeringen af CSRD, men alle forventer et udvidet ressourceforbrug, da CSRD-kravene er omfattende, og rækker ud over hvad NFRD-omfattede virksomheder tidligere har været vant til.

I relation til dette har virksomhedernes vurdering af forventet BAU varieret på tværs af segmenterne, hvilket bl.a. skyldes, at mange af virksomhederne allerede arbejder med bæredygtighedsrapportering (eks. grundet eksisterende krav, eller fordi markedet efterspørger det). Parameterværdien for BAU er blevet opgjort for hver aktivitet i hver virksomhed ved brug af enten deres survey- eller interviewbesvarelse, så denne kan anvendes til at fraregne den del af de administrative omkostninger, som virksomheden alligevel ville have afholdt uden kravene fra CSRD.

Der er taget afsæt i en antagelse om 100% BAU på indsendelse af bæredygtighedsrapporteringen, idet den indgår i årsrapporten, som allerede skal indsendes.

	ESRS 2	E1	E2	E3	E4	E5	S1	S2	S3	S4	G1
ESRS 2 General disclosures		x			x						
Energy intensity based on net revenue		x									
GHG intensity based on net revenue		x									
Products, materials, and waste						x					
ESRS Disclosure requirements							x	x	x	x	

4.2 Survey

Ifm. AMVAB-målingen af CSRD har COWI og Erhvervsstyrelsen i august 2023 gennemført en survey af de danske CSRD-omfattede virksomheder. Her er de væsentligste detaljer vedr. denne:

- > Erhvervsstyrelsen har opdelt ESRS-emnerne i 34 overordnede klynger, jf. tabel 5. Denne opdeling har været grundlag for surveyen.
- > COWI har udarbejdet en survey i SurveyXact, som spørger virksomheder til deres forventede væsentlighed af hver af disse 34 områder.
- > Erhvervsstyrelsen har via Digital Post sendt surveyen ud til de virksomheder, som på baggrund af regnskabsdata var en relevant population for CSRD.
- > Af disse har COWI modtaget 310 unikke besvarelser fra omfattede virksomheder. Den høje svarprocent har været hjulpet af en generel høj interesse for den kommende ændring af bæredygtighedsrapportering og af en række organisationer, som aktivt har opfordret deres medlemmer til at bidrage til målingen. Den høje svarprocent vurderes at styrke validiteten af målingens survey og de heraf afledte resultater.
- > I surveyen blev virksomhederne også spurgt til, om de ønskede at deltage i et opfølgende interview og derfor ville oplyse deres kontaktoplysninger. Det var der 98 virksomheder, der i første omgang accepterede, og de interviewede virksomheder er udvalgt fra denne gruppe.

4.3 Segmentering

Pba. virksomhedernes surveybesvarelser har COWI udarbejdet en segmentering. Hypotesen har været, at virksomhedernes forventede mængde og fordeling af væsentlige klynger vil være afgørende for deres administrative omkostninger ved at efterleve CSR, og derfor vil deres angivelse af disse danne grundlag for en god empirisk segmentering. Den valgte segmentering er beskrevet i afsnit 3.1.

4.4 Interviews

Med afsæt i de 98 virksomheder, som havde udtrykt ønske om at deltage i et opfølgende interview i deres surveybesvarelse, har COWI foretaget en rekruttering til interviews. Målsætningen var at indsamle tilstrækkelig med data til, at det var muligt at bestemme den normaleffektive virksomhed inden for hvert segment. Det var forventet, at dette ville kræve 30 gennemførte interviews, med ca. 5 interviews inden for hvert af de 6 segmenter, som var fastlagt pba. surveyen.

COWI har i september og oktober 2023 gennemført 32 virksomhedsinterviews, og fordelingen på segmenterne fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 6 Antal virksomheder interviewet inden for hvert segment

	Segmentnavn	Antal virksomheder
Segment 1	Finansielle virksomheder	4
Segment 2	Store ikke-finansielle virksomheder inden for brancherne 'Bygge og anlæg', 'Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed' samt 'Landbrug, skovbrug og fiskeri'	8
Segment 3	Store ikke-finansielle virksomheder inden for brancherne 'Ejendomshandel og udlejning' og 'Erhvervsservice' samt 'Finansiering og forsikring'	7
Segment 4	Store ikke-finansielle virksomheder inden for brancherne 'Information og kommunikation', 'Kultur, fritid og anden service' og samt 'Offentlig administration, undervisning og sundhed'	4
Segment 5	Store ikke-finansielle virksomheder inden for branchen 'Handel og transport mv.'	5
Segment 6	SMV'er	4

I interviewene har COWI spurgt ind til ressourceforbruget ved omstillingen til at kunne efterleve CSRD samt det årlige ressourceforbrug i forbindelse med dataindsamling og databearbejdning. For hver af disse aktiviteter har COWI bedt virksomhederne om at fordele ressourceforbruget på de ESRS-emner, som virksomhederne har fundet væsentlige. Hvis det ikke har været muligt for virksomhederne at fordele ressourceforbruget, og at de derfor blot har givet et samlet estimat, har COWI fordelt virksomhedens samlede estimat ligeligt udover de klynger, som virksomheden har angivet som væsentlige ifølge spørgeskemaundersøgelsen.

For de øvrige krav/aktiviteter, er virksomhederne blevet bedt om at oplyse deres tidsforbrug samlet, og altså ikke fordelt på enkelte ESRS-emner.

Virksomhederne i segment 6, som er SMV'er, forventes ikke at efterleve kravene fra ESRS, men snarere de kommende SMV-standarder, og derfor er disse virksomheder kun blevet spurgt til deres efterlevelse af de krav, som følger direkte af direktivteksten.

Virksomhederne har fået tilsendt interviewguide forud for interviewet, og har dermed haft mulighed for at undersøge spørgsmålene nærmere og give kvalificerede svar.

For at imødekomme eventuelle tvivlsspørgsmål vedr. direktivets krav, til den enkelte virksomhed, har eksperter fra Erhvervsstyrelsen deltaget i enkelte af de først afviklede interviews.

4.5 Metodiske overvejelser og validitet

Generelt for de seks segmenter gør det sig gældende, at de interviewede virksomheder har haft svært ved at vurdere deres fremadrettede årlige ressourceforbrug. Det har derfor været svært for virksomhederne at give estimater på, hvor stort deres ressourceforbrug til de forskellige aktiviteter vil blive, hvorfor de oplyste estimater er et udtryk for virksomhedernes bedst mulige vurdering på målingstidspunktet.

For nogle virksomheder har det været nemmere at komme med tidsestimater på omstillingsomkostningerne, idet omstillingen allerede var påbegyndt eller planlagt hos flere af de interviewede virksomheder, da interviewet blev fortaget. En del af virksomhederne havde ligeledes en god fornemmelse for, hvilke eksterne anskaffelser CSRD vil medføre. Virksomhederne havde imidlertid svært ved at fordele omkostningerne ud på de forskellige ESRS-emner. Dette gælder både for omstillingsomkostningerne og for de fremadrettede årlige omkostninger. Generelt er der stadig stor spredning i estimaterne på den administrative byrde på tværs af virksomhederne.

På baggrund af de udførte interviews er det overordnede billede, at de enkelte virksomheder både er meget usikre på, hvilke og hvor mange ressourcer, som de skal anvende for at efterleve de nye krav. Det kommer især til udtryk ved, at der er store forskelle i virksomhedernes forventede administrative omkostninger. Samtidig har virksomhederne under interviewene givet udtryk for, at de er usikre på, hvor mange timer CSRD kræver for dem. Målingen giver et retvisende øjebliksbillede af virksomhedernes vurdering, men eftersom virksomhederne udviser stor tvivl om deres administrative omkostninger, kan der vise sig et andet billede, når rapporteringen af CSRD-kravene er fuldt indfaset.

5 Administrative konsekvenser

I dette afsnit beskrives de administrative konsekvenser ved implementering af CSRD i dansk lovgivning. Omkostningerne i forbindelse med de administrative konsekvenser er delt op i:

- > Omstillingsomkostninger
- > Løbende omkostninger til dataindsamling og databearbejdning
- > Løbende omkostninger til krav der følger direkte af direktivteksten

Afsnittet beskriver først metoden brugt til at bestemme den normaleffektive virksomhed indenfor hvert segment. Herefter gennemgås resultaterne.

5.1 Metode til at bestemme den normaleffektive virksomhed

Kvantificeringen af de administrative konsekvenser er foretaget på baggrund af virksomhedsinterviews med 32 virksomheder. Virksomhederne er blevet interviewet om deres forventede administrative aktiviteter og dertilhørende tidsforbrug samt eksterne anskaffelser (herefter de administrative omkostninger) i forbindelse med efterlevelsen af CSRD.

5.1.1 Afvigelse fra AMVAB-metoden

Det har i indeværende AMVAB-undersøgelse af CSRD været nødvendigt at tilpasse anvendelsen af AMVAB-metoden.¹⁰ Det skyldes de komplekse krav, mange oplysninger og forskellige måder at gøre tingene på. Derfor har virksomhederne haft en varierende grad af BAU og hyppighed indenfor segmenter og aktiviteter, hvilket ikke muliggør at fastsætte BAU og hyppighed for den normaleffektive virksomhed inden for hvert segment. Samtidig har der ikke været en entydig medarbejdertype, som har udført bestemte aktiviteter i forbindelse med CSRD. Det har derved heller ikke været muligt at bestemme den normaleffektive medarbejdertype inden for hvert segment.

I stedet bygger analysen på at bestemme den samlede normaleffektive omkostning for virksomhederne inden for hver aktivitet¹¹ og segment – altså resultatet af AMVAB-formlen, hvor timeforbruget, medarbejdertypens timepris, BAU'en og hyppigheden ganges sammen.

¹⁰ [AMVAB-Vejledningen - Aktivitetsbaseret måling af virksomhedernes administrative byrder \(erhvervsstyrelsen.dk\)](#)

¹¹ Som følge af den gruppering af oplysningskrav, som er beskrevet i afsnit 4.1, opgøres den normaleffektive omkostning i praksis for hver ESRS-emne eller for hvert øvrigt krav, som følger af direktivteksten.

5.1.2 Den normaleffektive virksomhed

Som beskrevet ovenfor har det ikke været muligt at udlede, hvad der er normaleffektivt for hver af parametrene tidsforbrug, medarbejdertype, BAU og hyppighed, fordi virksomhederne forventer at gennemføre en meget stor mængde aktiviteter, og der er væsentlig forskel på, hvilke aktiviteter virksomhederne forventer at gennemføre, samt hvor meget tid de skal bruge på dem hver især. Hvis den almindelige tilgang skulle anvendes, ville det altså kræve et langt større antal segmenter og virksomhedsinterviews at vurdere normaleffektivitet for hver aktivitet, og derfor er følgende tilgang anvendt.

For hver virksomhed er den samlede omkostning for en aktivitet blevet beregnet ved at tage antallet af medarbejdertimer for en medarbejdertype og gange med medarbejdertypens timepris angivet i Tabel 4. Herefter er medarbejdertypens BAU og hyppighed for aktiviteten blevet ganget på. Det giver altså den pågældende medarbejdertypes årlige omkostning til aktiviteten i en given virksomhed. Hvis virksomheden har flere medarbejdertyper til at arbejde på den pågældende aktivitet, regnes omkostningen til disse ud på samme måde, hvorefter medarbejdertyperne lægges sammen. Dermed fås den samlede årlige omkostning for virksomheden til en given aktivitet:

$$\begin{aligned} & \text{Omkostningsparametre (O)} \times \\ & \text{Hyppighed (H)} \times \\ & (1 - \text{Business-As-Usual (BAU)})^{12} \\ & = \text{Normaleffektive administrative omkostninger} \end{aligned}$$

Når den samlede årlige omkostning er beregnet for alle virksomhedernes aktiviteter, bestemmes den normaleffektive virksomheds omkostning for hver aktivitet og segment ud fra dette. For at finde den normaleffektive virksomhed er den samlede omkostning for hver aktivitet og virksomhed blevet holdt op imod hinanden. Den normaleffektive virksomheds omkostning i forbindelse med en given aktivitet inden for et segment er bestemt ud fra en konkret vurdering af, hvilke virksomheders omkostninger der er "normale", idet de ligger tæt op ad andre virksomheders besvarelser, jf. AMVAB-manualen. De virksomheders omkostninger som falder væsentligt ved siden af de omkostninger, som de andre virksomheder i segmentet har angivet, vurderes altså ikke at leve op til kriterierne for at være en normaleffektiv omkostning. Estimerne for den normaleffektive virksomhed er angivet i Tabel 9, Tabel 10, Tabel 12, Tabel 13 og Tabel 14.

5.1.3 Krav fra rapporteringsstandarderne

For de aktiviteter, som stammer fra de enkelte rapporteringsstandarder (ESRS), og hvor ressourceforbruget potentielt kan fordeles ud på standarderne – dvs. de interne omstillingsomkostninger, de løbende omkostninger til dataindsamling og de løbende omkostninger til databearbejdning - er der fundet en omkostning for

¹² BAU'en er en procentsats, som trækkes fra 100%.

den normaleffektive virksomhed inden for hvert segment og ESRS-emne. Det skyldes, at virksomhederne kan finde et forskelligt antal ESRS-emner væsentlige, og derfor skal rapportere på flere datapunkter, hvis flere ESRS-emner vurderes væsentlige, hvilket alt andet lige bør medføre en større administrativ omkostning for virksomheden.

For at kunne beregne de totale administrative omkostninger for de tre aktiviteter, som er fordelt udover ESRS-emner, er det nødvendigt at kende populationerne inden for hvert segment, som finder de forskellige ESRS-emner væsentlige. I spørgeskemaundersøgelsen, som blev sendt ud til alle CSRD omfattede virksomheder, svarede virksomhederne på, hvilke ESRS-emner de fandt væsentlige (jf. afsnit 4.2). Ud fra besvarelsene af spørgeskemaundersøgelsen har COWI udledt, hvor stor en andel indenfor hvert segment som finder de forskellige ESRS-emner væsentlige. Herudfra er populationerne indenfor hvert segment og ESRS-emne blevet bestemt. Disse populationsstørrelser fremgår af Tabel 7.

Tabel 7 – Populationsstørrelser (antal virksomheder) for hvert segment og ESRS-emne

Segment	E1	E2	E3	E4	E5	S1	S2	S3	S4	G1
1	51	29	25	31	43	53	49	33	43	51
2	420	356	144	282	399	393	324	255	271	388
3	736	476	281	411	638	703	584	346	422	714
4	77	39	39	8	39	77	70	31	62	85
5	421	295	152	244	388	379	329	177	228	413

Note: Note: Segment 6 er ikke repræsenteret i tabellen, da virksomhederne i segment 6 (børsnoterede SMV'er) forventes at ville rapportere under andre standarder end de 5 andre segmenter. Derfor er de ikke blevet spurgt ind til deres ressourcer i forbindelse med omstilling, dataindsamling og databearbejdning.

Kilde: COWI beregninger

5.1.4 Ressourceforbrug fordelt på ESRS

I interviewene med virksomheder har COWI spurgt ind til ressourceforbruget ved omstillingen til at kunne efterleve CSRD samt det årlige ressourceforbrug i forbindelse med dataindsamling og databearbejdning. For hver af disse tre aktiviteter har COWI bedt virksomhederne om at fordele ressourceforbruget på de ESRS-emner, som virksomhederne har fundet væsentlige. Hvis det ikke har været muligt for virksomhederne at fordele ressourceforbruget på ESRS, og at

de derfor blot har givet et samlet estimat, har COWI fordelt virksomhedens samlede estimat ligeligt udover de ESRS-emner, som virksomheden har angivet som væsentlige ifølge spørgeskemaundersøgelsen.

5.1.5 I tilfælde af manglende data

Inden for hvert segment og ESRS-emne (se afsnit 4.1) er den normaleffektive virksomhed blevet bestemt. I tilfælde af, at der ikke er tilstrækkeligt med besvarelser inden for et segment og ESRS-emne, er den normaleffektive virksomhed blevet bestemt ud fra en af følgende metoder:

Metode 1: Den normaleffektive virksomheds omkostning for et bestemt ESRS-emne sættes lig den normaleffektive virksomheds omkostning for et ESRS-emne, hvor det har været muligt at bestemme den normaleffektive omkostning, inden for samme segment. Det gøres ud fra en kvalitativ vurdering af, hvilket ESRS-emne der ligner det ESRS-emne, som ikke har tilstrækkelig med data, mest. Det vurderes også på baggrund af, hvilket mønster der er i virksomhedsomkostninger på tværs af ESRS-emner inden for segmentet.

Metode 2: Den normaleffektive virksomheds omkostning bestemmes ud fra den fulde population af virksomheder på tværs af segmenter. Derved vil alle segmenterne få samme normaleffektive omkostning for den pågældende ESRS-emne.

COWI har for hvert enkelt tilfælde af manglende data foretaget en konkret kvalitativ vurdering af ovenstående metoder og valgt den metode, som fører til det bedst mulige normaleffektive estimat.

5.1.6 Omkostninger til bæredygtighedsrevisors fratræden i utide

For direktivtekstkravet "*krav om underretning af Erhvervsstyrelsen ved bæredygtighedsrevisors fratræden i utide*" er der en relativt lav omkostning. Det skyldes, at Erhvervsstyrelsen baseret på erfaringer fra virksomhedernes nuværende praksis har skønnet, at kun 0,5 pct. af populationen vil opleve dette i et givent år. Det normaleffektive beløb pr. hændelse fra virksomhedsinterviews er blevet bestemt udover hele virksomhedspopulationen, da målingen ikke har givet indikationer på, at omkostningen vil variere på tværs af segmenterne.

5.1.7 Ekstern omkostning til krav om erklæring med begrænset sikkerhed

For direktivtekstkravet "*krav om indhentning af erklæring med begrænset sikkerhed (ekstern omk.)*" er den normaleffektive virksomheds omkostning fundet på baggrund af den parallelle AMVAB-måling for revisionshusene¹³. Den

¹³ AMVAB – REVISORKRAV VED BÆREDYGTIGHEDSRAPPORTERING (CSRD), COWI 2024

normaleffektive omkostning er fundet som et vægtet gennemsnit mellem den normaleffektive omkostning for de virksomheder, som anvender store revisionshuse, og de virksomheder, som anvender mindre revisionshuse, da disse to typer revisionshuse melder om forskellige priser på deres ydelser. Det antages, at 90 pct. af virksomhederne inden for hvert segment får et stort revisionshus til at foretage deres erklæring, mens 10 pct. af virksomhederne inden for hvert segment får erklæringen fra et mindre revisionshus.

5.1.8 Omkostning til konsistentstjek af ledelsesberetningen

COWI har i samarbejde med Erhvervsstyrelsen vurderet, at CSRD ikke medfører en forøget administrativ omkostning til konsistentstjek af ledelsesberetningen. Det skyldes, at denne aktivitet både har en forøget omkostning og en omkostningslettelse¹⁴, og at det vurderes, at disse udligner hinanden.

5.1.9 Samlet omkostning for hele populationen

Når den administrative omkostning for den normaleffektive virksomhed er blevet bestemt inden for hvert segment, beregnes den fulde omkostning for segmentet ved at gange den normaleffektive omkostning med populationen indenfor segmentet:

$$\begin{aligned} & \text{Populationen (P) x} \\ & \text{Normaleffektiv administrativ omkostning} \\ & = \text{Samlet administrativ omkostning} \end{aligned}$$

Til beregningen af den samlede administrative omkostning for hele populationen er omkostningsestimaterne for den normaleffektive virksomhed angivet i Tabel 9, Tabel 10, Tabel 12, Tabel 13 og Tabel 14 blevet regnet sammen med populationsstørrelserne angivet i Tabel 3 og Tabel 7.

For de aktiviteter, som vedrører ESRS, er virksomhedernes administrative omkostninger forbundet med intern omstilling, databehandling og databearbejdning blevet opgjort inden for de forskellige ESRS-klynger samt indenfor hvert segment. For disse aktiviteter beregnes den administrative omkostning som en vægtet sum af de administrative omkostninger ved hjælp af Tabel 7.

¹⁴ Den forøgede omkostning følger af, at konsistentstjekket skal omfatte ledelsesberetningen, som bliver længere. Lettelsen består omvendt i, at konsistentstjekket f.eks. bæredygtighedsrapporteringen ikke længere omfatter tjek af, om bæredygtighedsrapporteringen er udarbejdet i overensstemmelse med lovgivningens krav. Den del bortfalder og bliver erstattet af erklæring med begrænset sikkerhed.

F.eks. beregnes den administrative omkostning forbundet med dataindsamling for segment 1 som:

$$\begin{aligned} Total\ DataIndOmk_{S1} &= DataIndOmk_{S1E1} * pop_{S1E1} + DataIndOmk_{S1E2} * pop_{S1E2} \\ &+ DataIndOmk_{S1E3} * pop_{S1E3} + \dots + DataIndOmk_{S1G1} * pop_{S1G1}, \end{aligned}$$

hvor DataIndOmk angiver den administrative omkostning til dataindsamling, pop angiver populationen, S angiver segmentet og E/G angiver gruppen af datapunkter.

5.2 Omstillingsomkostninger

I dette afsnit beskrives de omstillingsomkostninger, som de omfattede virksomheder forventer at afholde for at kunne udarbejde bæredygtighedsrapportering i overensstemmelse med CSRD.

Det fremgår af Tabel 8, at de totale omstillingsomkostninger ved CSRD for de direkte omfattede danske virksomheder samlet er på ca. 6,0 mia. kr.

Tabel 8 – Totale omkostninger forbundet med eksterne anskaffelser og intern omstilling i forbindelse med CSRD

	Alle omfattede virksomheder	Finansielle virksomheder	Ikke-finansielle virksomheder
Eksterne anskaffelser, kr.	2.621.336.491	84.822.500	2.536.513.991
Internt tidsforbrug, kr.	3.362.949.071	143.375.027	3.219.574.043
Total kr.	5.984.285.562	228.197.527	5.756.088.035

Kilde: COWI beregninger

For anskaffelser er den normaleffektive virksomheds omkostning blevet bestemt ud fra de samlede anskaffelsesomkostninger for alle ESRS-emner. Denne metode er blevet brugt, eftersom virksomhederne har haft svært ved at svare retvisende på, hvor store omkostninger de vil have til anskaffelser inden for hver ESRS. COWI har pba. de afholdte virksomhedsinterviews vurderet, at det er mere retvisende at bestemme den normaleffektive virksomheds omkostning inden for hvert segment på baggrund af den samlede anskaffelsesomkostning.

5.2.1 Eksterne anskaffelsesomkostninger

Af Tabel 9 fremgår det, at segment 1 forventer at have eksterne anskaffelsesomkostninger på ca. 1,3 mio. kr. Virksomhederne i segment 1 beskriver, at de skal investere i nye systemer, som kan understøtte den data, de allerede har. Herudover gives der udtryk for, at nogle af virksomhederne vil få eksterne konsulenter til at bygge de systemer, som skal håndtere data. En af virksomhederne giver udtryk for, at de allerede har 70% af den data, som de skal bruge i deres eget system, men forventer at skulle investere i at få det sidste data med. En anden af virksomhederne giver udtryk for, at de allerede har de nødvendige systemer til at kunne rapportere på ESRS S1 Egen Arbejdsstyrke og behøver derfor ikke, at investere yderligere.

Segment 2 har færre omkostninger forbundet med de eksterne anskaffelser i forhold til de andre segmenter. Det skyldes, at de generelt kun ser en omkostning til eksterne IT-systemer for ESRS E1 Klimaforandringer. Virksomhederne i segment 2 er meget bevidste om, at der vil være eksterne omstillingsomkostninger forbundet med at skulle rapportere på CSRD. Men virksomhederne i dette segment har svært ved at vurdere, hvor store eksterne investeringsomkostninger de vil have. Nogle af virksomhederne er kun i stand til at komme med et bud på enkelte af ESRS-emnerne. Andre af virksomhederne mener, at de kun vil have få omkostninger, da de allerede har de nødvendige systemer for en del af ESRS-emnerne.

Segment 3 har næsten den samme forventede omkostning til eksterne anskaffelser som segment 1. Virksomhederne i segment 3 forventer at have eksterne anskaffelsesomkostninger til eksterne konsulenter, som skal forberede deres processer, samt IT-systemer, der kan hjælpe dem med at indsamle og håndtere data.

Især segment 4 har store eksterne anskaffelsesomkostninger forbundet med CSRD. Det skyldes, at segment 4 forventer store omkostninger til at investere i software og IT-systemer, som både kan håndtere de kvantitative og kvalitative data, validere data løbende og generelt gøre rapporteringen nemmere. Herudover forventer de høje omkostninger til relativt dyre eksterne uddannelsesforløb og ekstern opsætning af et digitalt system for tagging/opmærkning af bæredygtighedsoplysningerne.

Tabel 9 – Den normaleffektive virksomheds omkostning til eksterne anskaffelser indenfor hvert segment

	Ekstern anskaffelsesomkostning (kr./virksomhed)
Segment 1	1.295.000
Segment 2	248.750
Segment 3	1.160.000

	Ekstern anskaffelsesomkostning (kr./virksomhed)
Segment 4	10.600.000
Segment 5	452.250

Note: Segment 6 er ikke repræsenteret i tabellen, da virksomhederne i segment 6 (børsnoterede SMV'er) forventes at ville rapportere under andre standarder end de 5 andre segmenter. Derfor er de ikke blevet spurgt ind til deres ressourcer i forbindelse med *omstilling*.

Kilde: Interview med 32 omfattede virksomheder, COWI beregninger

5.2.2 Internt tidsforbrug i forbindelse med omstilling

Det interne tidsforbrug i forbindelse med omstilling af virksomhederne for at kunne efterleve kravene i CSRD er delt ud på de forskellige ESRS'er og segmenter.

Af Tabel 10 ses det, at det især er ESRS 2 (generelle oplysninger) og ESRS E1, som er særlig omkostningsfuld at omstille til. Det skyldes, at der er høje omkostninger forbundet med at udvikle nye processer og systemer til at monitorere mål for klimaforandringer. Flere virksomheder nævner, at de allerede er påbegyndt at omstille deres processer og systemer til at kunne efterleve netop ESRS E1. Virksomhederne lægger ud med at omstille sig til denne ESRS, og herefter vil de omstille til resten. En af virksomhederne nævner, at KPI'erne under ESRS E1 kræver flest manuelle input, hvilket resulterer i et højt ressourceforbrug. Derudover dækker ESRS E1 også rapportering af scope 3-emissioner, som er ressourcekrævende at omstille sig til.

Segment 2 adskiller sig dog fra de andre ved ikke at betragte ESRS E1 som den mest omkostningsfulde. Dette skyldes primært, at virksomhederne – relativt til de øvrige segmenter – forventer at skulle prioritere sine ressourcer på E4 (biodiversitet og økosystemer) samt S2 (arbejdsstyrke i værdikæden).

Segment 1 har angivet de højeste omstillingsomkostninger forbundet med ESRS E1. Dette segment er generelt bedre til at fordele udgifterne udover de væsentlige ESRS-emner. Derved fremgår det også tydeligere for dette segment, hvis virksomhederne forudser, at størstedelen af omkostningerne er forbundet med én bestemt ESRS.

Segment 3 har relativt høje omstillingsomkostninger forbundet med ESRS E1, da det for et par af virksomhederne kun har været muligt at angive en omkostning til de generelle informationer (ESRS 2) og ESRS E1. For de andre ESRS'er udover ESRS E1 er der kun få betragtninger fra virksomheder. For ESRS G1 nævner en virksomhed, at der vil være omstillingsomkostninger forbundet med, at alle virksomhedspolitikkerne skal genovervejes. En anden virksomhed nævner under ESRS G1, at de har nedsat arbejdsgrupper til "at binde CSRD-indsatsen holistisk ind i virksomheden".

Generelt tilkendegiver virksomhederne, at de vil have omstillingsomkostninger i form af internt tidsforbrug til at sætte rammerne for dataindsamling, forbedre datakvalitet, beskrivelse af rammerne for CSRD-rapportering, bestemmelse af hvordan virksomheden måler bæredygtighed og opkvalificering af medarbejdere, så de kan foretage CSRD-rapportering. Helt generelt skal der opsættes interne processer for, hvordan CSRD-rapporteringen skal foretages. Flere af virksomhederne nævner også, at de vil have omstillingsomkostninger til at lave dobbelt væsentlighedsanalyse, men dette er ikke inddraget i omstillingsomkostningen for den normaleffektive virksomhed pga. AMVAB-metodens antagelse om rationelle aktører.

Tabel 10 – Omkostning til internt tidsforbrug i forbindelse med omstilling for den normaleffektive virksomhed indenfor hvert segment og ESRS

	ESRS 2	ESRS E1	ESRS E2	ESRS E3	ESRS E4	ESRS E5
Segment 1	256.668	697.896	149.001	258.595	292.202	292.202
Segment 2	175.057	140.541	149.001	258.595	403.904	154.699
Segment 3	328.423	659.167	149.001	258.595	212.216	254.029
Segment 4	178.624	269.460	149.001	258.595	178.624	178.624
Segment 5	171.503	203.769	149.001	258.595	169.697	169.697
	ESRS S1	ESRS S2	ESRS S3	ESRS S4	ESRS G1	
Segment 1	292.202	185.761	198.740	292.202	292.202	
Segment 2	138.033	286.747	92.039	156.197	137.928	
Segment 3	254.029	248.582	92.039	156.197	254.029	
Segment 4	178.624	178.624	178.624	178.624	178.624	
Segment 5	169.697	169.697	169.697	169.697	169.697	

Note: Segment 6 er ikke repræsenteret i tabellen, da virksomhederne i segment 6 (børsnoterede SMV'er) forventes at ville rapportere under andre standarder end de 5 andre segmenter. Derfor er de ikke blevet spurgt ind til deres ressourceforbrug til efterlevelse af ESRS i forbindelse med dataindsamling.

Kilde: Interview med 32 omfattede virksomheder, COWI-beregninger

5.3 Løbende administrative omkostninger

I dette afsnit gennemgås de løbende administrative omkostninger ved at indsamle og bearbejde data til CSRD samt de omkostninger, der er forbundet med at leve op til de krav, der følger direkte af direktivteksten.

Af Tabel 11 fremgår det, at den samlede årlige administrative omkostning for de danske virksomheder i forbindelse med at efterleve kravene i CSRD er på ca. 5,1 mia. kr.

Tabel 11 – Totale løbende årlige omkostninger i forbindelse med CSRD

	Alle omfattede virksomheder	Finansielle virksomheder	Ikke-finansielle virksomheder
Dataindsamling, kr./år	2.299.819.357	55.993.015	2.243.826.342
Databehandling, kr./år	1.787.361.428	75.253.749	1.712.107.679
Direktivtekstkrav, løbende, kr./år	993.175.451	32.506.875	960.668.576
Total kr./år	5.080.356.236	163.753.640	4.916.602.596

Kilde: COWI-beregninger

5.3.1 Omkostninger til dataindsamling og databearbejdning

Dataindsamling:

I Tabel 12 ses de estimerede omkostninger til dataindsamling fordelt på segment og ESRS. Tabellen viser, at det generelt for alle ESRS-emner er segment 2, som har store omkostninger til dataindsamling. Virksomhederne i dette segment ser en stor opgave i at kvalitetssikre data. Herudover beskriver virksomhederne i dette segment, at der ligger en stor opgave i at indhente data fra forskellige dele af forretningen.

Af tabellen fremgår det også, at segment 4 generelt forventer lavere omkostninger til dataindsamling. En af virksomhederne tilkendegiver, at de muligvis kan bruge eksisterende systemer, data og ressourcer i en vis udstrækning. Dette kan være en forklaring på de lave omkostninger. Virksomhederne i segment 4 havde generelt svært ved at svare på, hvor høje omkostninger de forventer til denne aktivitet. Derfor er flere datahuller blevet udfyldt med data ved hjælp af Metode 1 og Metode 2 beskrevet i afsnit 5.1, og estimaterne er altså forbundet med en vis usikkerhed.

Generelt ses det, at dataindsamling til ESRS E1 er den mest ressourcekrævende, ligesom det var tilfældet med omstillingsomkostningerne. Rapportering under ESRS E1 betragtes generelt som mere byrdefuld end de resterende ESRS, da data er komplekst og i høj grad kræver data for hele værdikæden.

Særligt for segment 5 er omkostningen til dataindsamling til ESRS E1 meget høj. Virksomhederne i segment 5 beskriver, at de har store omkostninger forbundet med dataindsamling, som både kræver mange interne ressourcer men også en årlig licens til IT-systemer, som kan hjælpe med håndteringen af data. En af virksomhederne beskriver, at der særligt vil være store omkostninger forbundet med indsamling af emissionsdata.

Under interviewene blev det klart, at flere af virksomhederne vil have årlige eksterne omkostninger til IT-systemer, som kan hjælpe med dataindsamling. Denne omkostning er medregnet i den samlede årlige omkostning til dataindsamling for de virksomheder, som havde denne post med.

Tabel 12 – Omkostning til dataindsamling for den normal effektive virksomhed indenfor hvert segment og ESRS

	ESRS 2	ESRS E1	ESRS E2	ESRS E3	ESRS E4	ESRS E5
Segment 1	122.727	240.791	130.096	130.423	122.727	79.319
Segment 2	365.176	171.642	130.096	130.423	209.567	197.135
Segment 3	69.703	351.156	130.096	130.423	102.574	102.574
Segment 4	80.485	65.990	130.096	130.423	91.705	91.705
Segment 5	71.624	515.014	130.096	130.423	82.875	82.875
	ESRS S1	ESRS S2	ESRS S3	ESRS S4	ESRS G1	
Segment 1	100.225	124.770	69.545	61.743	100.225	
Segment 2	192.114	365.176	365.176	365.176	193.643	
Segment 3	72.786	117.869	113.549	51.345	99.161	
Segment 4	60.280	80.485	80.485	54.777	80.672	
Segment 5	82.875	82.875	82.875	82.875	82.875	

Note: Segment 6 er ikke repræsenteret i tabellen, da virksomhederne i segment 6 (børsnoterede SMV'er) forventes at ville rapportere under andre standarder end de 5 andre segmenter. Derfor er de ikke blevet spurgt ind til deres ressourceforbrug til efterlevelse af ESRS i forbindelse med dataindsamling.

Kilde: Interview med 32 omfattede virksomheder, COWI beregninger

Dataarbejde

Tabel 13 angiver de administrative omkostninger forbundet med databearbejdning. Tabellen viser, at der for databearbejdning er spredning i omkostninger inden for de enkelte ESRS-emner på tværs af segmenter.

Især segment 1 og segment 3 har høje administrative omkostninger til databearbejdning. Interviews med en af virksomhederne i segment 1 indikerer,

at omkostningerne især går til løbende forbedring og modning af databearbejdning. Virksomhederne i segment 1 og 3 havde generelt meget svært ved at komme med et estimat på databearbejdning, hvorfor manglende data for nogle ESRS er estimeret via data fra andre ESRS'er inden for samme segment (Metode 1) eller ved hjælp af data for den fulde population (Metode 2). Dette gør, at estimaterne er forbundet med en vis usikkerhed.

Segment 4 har relativt lave omkostninger til databearbejdning. Virksomhederne i segment 4 havde kun få konkrete input til, hvad der var og ikke var omkostningsfuldt for virksomheden i forbindelse med databearbejdning.

Tabel 13 - Omkostning til databearbejdning for den normal effektive virksomhed indenfor hvert segment og ESRS

	ESRS 2	ESRS E1	ESRS E2	ESRS E3	ESRS E4	ESRS E5
Segment 1	171.820	226.904	111.374	155.972	171.820	141.906
Segment 2	58.532	61.161	111.374	155.972	108.628	149.309
Segment 3	166.783	161.843	111.374	155.972	137.070	161.547
Segment 4	32.427	29.120	29.120	29.120	32.427	32.427
Segment 5	71.505	106.161	111.374	155.972	106.161	106.161
	ESRS S1	ESRS S2	ESRS S3	ESRS S4	ESRS G1	
Segment 1	145.229	258.708	145.229	31.751	145.229	
Segment 2	57.931	121.335	68.922	156.160	125.869	
Segment 3	164.001	161.547	161.547	70.361	161.547	
Segment 4	30.558	32.427	32.427	54.777	32.427	
Segment 5	106.161	106.161	106.161	106.161	106.161	

Note: Segment 6 er ikke repræsenteret i tabellen, da virksomhederne i segment 6 (børsnoterede SMV'er) forventes at ville rapportere under andre standarder end de 5 andre segmenter. Derfor er de ikke blevet spurgt ind til deres ressourceforbrug til efterlevelse af ESRS i forbindelse med databearbejdning.

Kilde: Interview med 32 omfattede virksomheder, COWI beregninger

5.3.2 Omkostninger til krav i direktivteksten

Tabel 14 viser den årlige omkostning forbundet med kravene i direktivteksten fordelt på de 6 segmenter.

Rapportering af bæredygtighedsoplysninger	Virksomhederne har generelt høje omkostninger forbundet med selve rapporteringen. Virksomhederne havde typisk meget svært ved at differentiere internt tidsforbrug til rapportering fra tidsforbrug til databearbejdning, databehandling, tagging/opmærkning osv. Virksomhederne i segment 4 har en relativ lav omkostning til selve rapporteringen. En af virksomhederne i dette segment forklarer, at det skyldes, at de gør meget af arbejdet i forvejen. Segment 3 derimod har en relativ høj omkostning til selve rapporteringen, hvilket dog ikke kan uddybes nærmere af den tilgængelige data.
Tagging/opmærkning af bæredygtighedsoplysninger	Det er generelt for alle segmenter en relativt lav omkostning til tagging/opmærkning. Dette er en aktivitet, som mange af virksomhederne vil få hjælp til af en ekstern revisor eller få tredjepartsgodkendt af en revisor. Generelt havde virksomhederne svært ved at forudse omkostningerne til dette. Flere af virksomhederne tilkendegav, at det endnu er meget usikkert, hvor meget arbejde der kommer til at ligge i denne aktivitet, da det ikke er fastlagt, hvordan det skal gøres.
Krav om indhentning af erklæring med begrænset sikkerhed	Den største løbende omkostning i forbindelse med de direkte direktivtekstkrav er den eksterne omkostning til krav om indhentning af erklæring med begrænset sikkerhed. Det skyldes, at virksomhederne skal have en revisor til at lave en erklæring om begrænset sikkerhed.
Krav om immaterielle nøgleressourcer	Den interne omkostning til krav om immaterielle nøgleressourcer ligger relativt lavt. Generelt havde virksomhederne svært ved at komme med et bud på, hvor store administrative omkostninger, som de forventer i forbindelse med krav om immaterielle nøgleressourcer. Nogle af virksomhederne kom derfor slet ikke med et bud herpå, hvorimod andre virksomheder godt kunne komme med et bud på ressourceforbruget, som dog må forventes at være forbundet med stor usikkerhed. En mindre del af virksomhederne mente, at det ikke vil kræve ekstra ressourcer, da de har det med i årsrapporten i forvejen. De resterende virksomheder mener, at denne aktivitet vil tage få ressourcer, da det blot er at skrive et par ekstra linjer i årsrapporten.
	Det er vurderet, at den normaleffektive virksomheds eksterne omkostning til krav om immaterielle nøgleressourcer er på 0 kr. Det gælder for alle segmenter.
Ændring af det nuværende krav om redegørelse for virksomhedens mangfoldighedspolitik	For kravet om ændring af den nuværende mangfoldighedspolitik er det meget forskelligt, hvor stor den normaleffektive omkostning er på tværs af segmenterne. Segment 6 har en relativt lav lille omkostning, hvorimod segment 2 har en relativt høj omkostning. I segment 6 mener virksomhederne, at de allerede er godt med, hvorfor de ikke forudser den store omkostning til denne aktivitet. I segment 2 beskriver en af virksomhederne, at der både er globale og lokale politikker om mangfoldighed, som skal samtænkes.

Det er vurderet pba. interviewene, at den normaleffektive virksomheds *eksterne* omkostning til krav om redegørelse for virksomhedens mangfoldighedspolitik er på 0 kr. Det gælder for alle segmenter.

Krav om udpegning af bæredygtighedsrevisor

For den interne aktivitet "krav om udpegning af bæredygtighedsrevisor" er der også store forskelle i den normaleffektive omkostning på tværs af segmenterne. For denne aktivitet har segment 5 relativt lave omkostninger, hvorimod segment 3 har relativt høje omkostninger. I segment 5 beskriver en af virksomhederne, at det blot forventes at være et punkt på et bestyrelsesmøde, som tager 1 time i alt for alle bestyrelsesmedlemmer.

Det er vurderet pba. interviewene, at den normaleffektive virksomheds *eksterne* omkostning til krav om udpegning af bæredygtighedsrevisor er på 0 kr. Det gælder for alle segmenter.

Krav om underretning af Erhvervsstyrelsen ved bæredygtighedsrevisors fratræden i utide

Omkostningen til aktiviteten i forbindelse med revisors fratræden i utide er meget lav, da den kun antages at ske for 0,5 pct. af virksomhederne årligt.

Det er vurderet pba. interviewene, at den normaleffektive virksomheds *eksterne* omkostning til krav om underretning af Erhvervsstyrelsen ved bæredygtighedsrevisors fratræden i utide er på 0 kr. Det gælder for alle segmenter.

Krav om, at revisionsudvalget også skal omfatte overvågning og kontrol af bæredygtighedsrapporteringen samt erklæringsopgaven om bæredygtighedsrapportering

For den interne omkostning til "krav om, at revisionsudvalget også skal omfatte overvågning og kontrol af bæredygtighedsrapporteringen (...)" er der igen en stor spredning på tværs af segmenterne. Segment 6 har en relativt lav omkostning for den normaleffektive virksomhed, hvorimod segment 2 har en relativt høj omkostning. For segment 2 drives omkostningen af, at det er en bestyrelse, der skal gøre arbejdet. En af virksomhederne i segment 2 argumenterer for, at det tager mere tid, end man forventer, når revisionsudvalgets opgave udvides til at omfatte overvågning og kontrol på et nyt område. Segment 6 forudser ikke det store ressourceforbrug i forbindelse med kravet. De mener kun, at der behøver at komme ét bestyrelsesmedlem indover og ikke hele bestyrelsen. En af de mindre virksomheder argumenterer for, at de ikke vil have de helt store ændringer til den rapportering, som skal kontrolleres af revisionsudvalget, da de er en mindre virksomhed.

Det er vurderet pba. interviewene, at den normaleffektive virksomheds *eksterne* omkostning til krav om, at revisionsudvalget også skal omfatte overvågning og kontrol af bæredygtighedsrapporteringen samt erklæringsopgaven om bæredygtighedsrapportering er på 0 kr. Det gælder for alle segmenter.

Tabel 14 - Årlig omkostning for den normaleffektive virksomhed fordelt på krav, som følger direkte af direktivteksten (kr./år/virksomhed)

	Segment 1	Segment 2	Segment 3	Segment 4	Segment 5	Segment 6
Rapportering af bæredygtighedsoplysninger	142.064	100.308	237.385	84.270	118.093	-
Godkendelsesprocedurer	49.267	20.187	33.665	28.662	27.189	-
Tagging af bæredygtighedsoplysninger	6.462	7.415	5.509	6.462	6.462	-
Krav om indhentning af erklæring med begrænset sikkerhed (intern omk.)	6.995	6.995	6.995	6.995	6.995	-
Krav om indhentning af erklæring med begrænset sikkerhed (ekstern omk.)	252.500	275.000	230.000	275.000	140.000	-
Krav om immaterielle nøgleressourcer (intern omk.)	4.241	4.241	4.241	4.241	4.241	4.241
Krav om immaterielle nøgleressourcer (ekstern omk.)	0	0	0	0	0	0
Ændring af det nuværende krav om redegørelse for virksomhedens mangfoldighedspolitik (intern omk.)	4.710	12.120	6.000	8.921	2.479	964
Ændring af det nuværende krav om redegørelse for virksomhedens mangfoldighedspolitik (ekstern omk.)	0	0	0	0	0	0
Krav om udpegning af bæredygtighedsrevisor (intern omk.)	1.222	1.701	9.705	3.366	1.019	3.636
Krav om udpegning af bæredygtighedsrevisor (ekstern omk.)	0	0	0	0	0	0
Krav om underretning af Erhvervsstyrelsen ved bæredygtighedsrevisors fratræden i utide (intern omk.)	11	11	11	11	11	11
Krav om underretning af Erhvervsstyrelsen ved bæredygtighedsrevisors fratræden i utide (ekstern omk.)	0	0	0	0	0	0
Krav om, at revisionsudvalget også skal omfatte overvågning og kontrol af bæredygtighedsrapporteringen samt erklæringsopgaven om bæredygtighedsrapportering (intern omk.)	27.459	33.410	12.532	11.854	7.274	1.019
Krav om, at revisionsudvalget også skal omfatte overvågning og kontrol af bæredygtighedsrapporteringen samt erklæringsopgaven om bæredygtighedsrapportering (ekstern omk.)	0	0	0	0	0	0

Kilde: Interview med 32 omfattede virksomheder, COWI-beregninger.

Note: Segment 6 er ikke repræsenteret ved de første 5 aktiviteter i tabellen, da virksomhederne i segment 6 (børsnoterede SMV'er) forventes at ville rapportere under andre standarder end de 5 andre

segmenter. Derfor er de ikke blevet spurgt ind til deres ressourceforbrug til efterlevelse af ESRS i forbindelse med disse punkter.

5.4 Samlede administrative omkostninger

For at beregne de samlede administrative omkostninger i forbindelse med CSRD er populationstallene for hvert segment blevet ganget sammen med estimaterne for den normaleffektive virksomheds omkostning inden for hvert segment. For de aktiviteter, hvor der er blevet beregnet en normaleffektiv administrativ omkostning for hver ESRS, er det populationsstørrelserne fordelt ned på hver ESRS, som er blevet benyttet.

Dvs. for at beregne den samlede omkostning til eksterne anskaffelsesomkostninger er Tabel 3 blevet ganget samme med Tabel 9. For den samlede omstillingsomkostning til internt tidsforbrug er Tabel 7 blevet ganget sammen med Tabel 10. For den samlede omkostning til dataindsamling er Tabel 7 blevet ganget sammen med Tabel 12. For den samlede omkostning til databearbejdning er Tabel 7 blevet ganget sammen med Tabel 13. For den samlede omkostning til direktivtekstkrav er Tabel 3 blevet ganget sammen med Tabel 14. Når den samlede omkostning for hvert segment er bestemt, er alle segmenternes samlede omkostning blevet lagt sammen til en total.

De samlede administrative omstillingsomkostninger for de virksomheder, som er direkte omfattet af CSRD, vurderes at blive på knap 6,0 mia. kr. og løbende administrative omkostninger på knap 5,1 mia. kr., jf. nedenstående tabeller.

Overblik over de totale omstillingsomkostninger forbundet med CSRD

	Alle omfattede virksomheder	Finansielle virksomheder	Ikke-finansielle virksomheder
Eksterne anskaffelser, kr.	2.621.336.491	84.822.500	2.536.513.991
Internt tidsforbrug, kr.	3.362.949.071	143.375.027	3.219.574.043
Total kr.	5.984.285.562	228.197.527	5.756.088.035

Overblik over de totale årlige omkostninger forbundet med CSRD

	Alle omfattede virksomheder	Finansielle virksomheder	Ikke-finansielle virksomheder
Dataindsamling, kr./år	2.299.819.357	55.993.015	2.243.826.342
Databehandling, kr./år	1.787.361.428	75.253.749	1.712.107.679
Direktivtekstkrav, løbende, kr./år	993.175.451	32.506.875	960.668.576
Total kr./år	5.080.356.236	163.753.640	4.916.602.596

6 Virksomhedernes kvalitative perspektiver fra AMVAB-målingen

I forbindelse med AMVAB-målingen af virksomhedernes administrative konsekvenser ved at efterleve kravene i CSRD, er der i september og oktober 2023 foretaget længerevarende interviews med 32 forskellige danske virksomheder, som alle har deres egne holdninger og perspektiver vedr. CSRD. Dette afsnit vil samle op på de væsentligste af virksomhedernes pointer.

6.1 Virksomhedernes generelle indstilling til rapportering på bæredygtighedskravene

Definitionsudfordringer: fra ESRS til CSRD

Selvom virksomhederne laver væsentlighedsvurderinger, så har flere af virksomhederne fremhævet, at de oplever, der er lagt op til meget fortolkning, når skæringsgrænsen for, hvornår et krav er væsentligt for virksomhedens aktiviteter, skal defineres. ESRS er beskrevet grundigt, men koblingen mellem væsentlighedsvurderingen og rapportering efter ESRS (CSRD-rapportering) er alligevel mindre tydelig for virksomhederne. Særligt fordi virksomhederne selv skal definere og redegøre for, om det er relevant for deres aktiviteter, og der foreløbigt ikke er nogle eksempler, de kan sammenligne sig med. De er derfor bange for, at definitionen på, hvad der er "væsentligt", vil blive meget subjektiv. Et eksempel herpå er rapporteringskravene relateret til virksomhedernes "værdikæder", hvor der blandt virksomhederne er en efterspørgsel på en tydeligere definition på, hvornår en værdikæde starter og stopper inden for deres respektive sektorer. For de finansielle virksomheder, der ofte har en meget bred portefølje, bliver der f.eks. spurgt til, om man udelukkende skal følge en given virksomheds leverandør, eller om leverandørens leverandører også skal tages med i rapporteringen. Hvis CSRD-rapporteringen skal kunne bruges komparativt, virksomhederne imellem, så efterspørger virksomhederne en fælles definition for de sektorspecifikke værdikæder. Dette for at sikre, at virksomhedernes væsentlighedsvurderinger og deres konkrete CSRD-afrapportering står på et fælles definitionsgrundlag.

Ikke desto mindre har flere af virksomhederne samtidig lagt vægt på, at de længe har haft et ønske om at kunne sammenligne sig på andet end CSR-politikker og -handlinger, virksomhederne imellem. Med CSRD er det nu blevet muligt. Nogle virksomheder nævner, at de f.eks. nu kan oplyse kunderne om, at det at "støtte det lokale fodboldhold" ikke kan sammenlignes med de ambitiøse rapporteringskrav i CSRD. Dog nævner flere af de adspurgte virksomheder, at de mangler at se nogle eksempler på god CSRD-rapportering, selvom de godt er klar over, at det først bliver muligt efter første rapporteringsår.

Lav brugervenlighed i ESRS: sprog og format

Et emne, der af flere virksomheder er blevet italesat, er deres oplevelse af manglende brugervenlighed i de officielle krav og vejledningsdokumenter fra EU, herunder særligt ift. ESRS. Formatet er især blevet problematiseret, da de store PDF-dokumenter gør den relevante information og data uigennemskuelig for virksomhederne. I og med at kravene i ESRS er meget omfangsrige og komplekse, er det virksomhedernes oplevelse, at PDF-formatet er en ekstra

hæmsko i deres arbejde med at forberede deres kommende CSRD-rapportering. Flere virksomheder finder det derfor både ressourcekrævende og omkostningstungt at sætte sig ind i kravene.

Konsekvenser for SMV'er

De børsnoterede SMV'er ser vi dernæst udtrykke en generel bekymring for, om kravene for CSRD-rapporteringen ender med at få større både engangs- og løbende omkostninger for dem, end de på målingstidspunktet estimerer. Særligt fordi de oplever, at flere af ESRS-emnerne er tilpasset de større virksomheders aktiviteter. De oplever med andre ord en skævhed, og er bekymret for om den manglende proportionelle tilpasning til deres virksomhedsstørrelse ender med at blive ekstra omkostningstungt.

Mens nogle af de større virksomheder forventer at ansætte flere medarbejdere til at løse opgaverne med CSRD-rapporteringen, forventer flere af de mindre virksomheder, at de ikke vil have tilstrækkeligt med ressourcer til at ansætte flere. De forventer derfor, at CSRD-rapporteringen kommer til at kræve rigtig meget af deres eksisterende medarbejdere.

Vejen til CSRD-compliance er vigtig, men udfordrende

Selvom flere af virksomhederne giver udtryk for, at CSRD-rapportering er et skridt i den rigtige retning, så finder de det stadig meget usikkert, hvordan de skal lykkes med rapporteringen på alle de relevante områder for deres virksomhedsaktivitet. Andre virksomheder vurderer omvendt, at CSRD grundlæggende er i overensstemmelse med, hvad de definerer som god virksomhedsdrift. Forskellen ved overgangen til CSRD-rapporteringen for disse sidstnævnte virksomheder er, at de i stedet nu skal bruge tid og ressourcer på at dokumentere det og i højere grad sammenligne sig med konkurrenter. Sammenligningen med konkurrenterne er imidlertid ikke et fokus for alle virksomhederne, bl.a. fordi nogle af deres kunder enten ikke er interesseret i det, eller fordi man på et strategisk plan havde valgt ikke at profilere sig med rapporteringen.

Selvom bæredygtighedsrapportering for mange virksomheder allerede er en integreret del af deres årsrapportering, sætter CSRD-rapporteringen nye krav til særligt de kvalitative beskrivelser i virksomhedernes årsrapport, hvorfor det ikke blot er antallet af datapunkter, der øges. For virksomhederne betyder det, at det bliver en øvelse at formulere sig skarpt og kortfattet, samtidig med at der er et øget krav om at få flere beskrivelser. Nogle af virksomhederne beskriver derfor også CSRD-rapporteringen, på den ene side, som en kæmpe byrde, og på den anden side som en god måde at sikre troværdighed om virksomhedens kommunikation af og omkring bæredygtighed. Andre nævner omvendt, at det ikke er en byrde, men derimod en gave for virksomheden, der kan skabe ny værdi.

De sociale ESRS-standarder: Administrativ byrde eller rettidig omhu?

Enkelte af de interviewede virksomheder har tilkendegivet en frygt for, om de dele af rapporteringen, der går udover klima og miljø, blot vil blive tunge, administrative opgaver. Andre virksomheder fremhæver modsat, at man ikke skal undervurdere relevansen og effekten af at kunne styrke og rapportere på f.eks. de sociale forhold i værdikæden. For mange af virksomhederne er særligt kravene i ESRS S2, S3 og S4 nye afrapporteringsområder. De sociale afrapporteringskrav kommer for nogle virksomheder til at fylde mere, end først

antaget, fordi både systemer, processer og arbejdsgange skal tilpasses for at kunne indrapportere på dem.

Øget værdi for virksomhederne? Compliance vs. handling

Afslutningsvist har et centralt emne for mange af virksomhederne omhandlet, hvorvidt CSRD-rapporteringen blot er omkostningstung compliance, eller om det reelt tilføjer værdi tilbage til virksomhederne - blandt andet fordi det bliver muligt at benchmarke til andre virksomheder og positionere sig anderledes på markedet. Enkelte virksomheder har imidlertid givet udtryk for, at det er vigtigt, at de ikke ender med at bruge mere tid på rapportering og compliance end på reel handling og værdiskabelse. Enkelte har endda givet udtryk for, at selvom virksomheden på et strategisk og lovmæssigt plan skal overholde CSRD-kravene, så skal ressourcerne primært bruges kommercielt, fordi det er her, og ikke i bæredygtighedsrapporteringen, at der er størst mulighed for at påvirke forbrugerne.

6.2 Særligt omkostningsfulde rapporteringskrav

Virksomhedens størrelse, forretningsområde og rapporteringserfaring definerer, hvad de identificerer som bebyrdende

De adspurgte virksomheder peger på forskellige rapporteringskrav som de mest bebyrdende alt efter bl.a. deres størrelse, forretningsområde og rapporteringserfaring. For de største virksomheder kræver CSRD og hele ESG-arbejdet, at de arbejder meget i bredden. Det er enormt omkostnings- og driftstungt for de store virksomheder, hvis virksomhedsdrift går på tværs af alle rapporteringskravene. En anden udfordring, nogle af virksomhederne adresserer er, at det bliver svært at sikre datakvaliteten, hvis et emne (f.eks. S3) ligger uden for virksomhedens forretningsområde, og hvad de normalt plejer af rapportere på.

Enkelte virksomheder sætter også spørgsmålstegn ved, hvilken værdiskabelse CSRD-rapportering har for deres forretning. Udarbejdelsen af væsentlighedsanalysen er f.eks. særligt bebyrdende og kompliceret for flere af virksomhederne, fordi det forudsætter en kortlægning af værdikæder, strategier og meget andet, som de ikke tidligere har skullet redegøre for. Men hvordan det kommer tilbage til virksomhederne i form af øget værdi, er ikke helt tydeligt for dem alle.

Undersøgelsens resultater peger ikke entydigt på ét rapporteringskrav som det mest bebyrdende, men snarere at de oplever forskellige udfordringer på tværs af rapporteringskravene, herunder:

Rapporteringskrav på klima- og miljøområdet

Alle ESRS E-emner: Det kan være udfordrende at indhente klimadata, når udledningen primært ligger i scope 3. Det er med andre ord udfordrende for virksomhederne, hvis de skal afrapportere på klima- og miljødata langt ud i værdikæderne. Det er særligt virksomhedernes emissioner lokalt og i værdikæderne, som er en udfordring.

- > **ESRS E1:** Hvor disse rapporteringskrav allerede er en integreret del af nogle af virksomhedernes forretning, så er det en større udfordring for andre, der ikke har været vant til at rapportere så meget i dybden på deres

klimaaftryk. Det kræver desuden meget specialviden, som skal hentes eksternt, hvis det ikke allerede er en del af forretningen.

- > **ESRS E4:** For flere virksomheder kræver denne standard data, som de ikke plejer at skulle hverken dele eller indhente. Udfordringen ligger desuden særligt i selve valideringen og behandlingen af data.

Rapporteringskrav
på det sociale
område

Alle ESRS S-emner: Værdien af de sociale krav kan for enkelte virksomheder opleves abstrakt i og med, at det ikke tidligere har været et prioriteret område for dem. Flere virksomheder har erfaring med rapportering af nøgletal på de sociale områder (f.eks. kønsdiversitet), men CSRD sætter mere omfattende krav, som virksomhederne skal forholde sig til. Herunder nye krav til at sætte skub i mere effektiv og metodisk tilgang til området. Både i forhold til rapportering og målsætning. Flere af virksomhederne nævner imidlertid, at de sociale emner på tværs kommer til at kræve meget af virksomhederne, fordi de dels ikke har et overblik over datapunkterne endnu, og fordi de dels skal til at finde ud af, hvordan data skal formidles. Nogle virksomheder nævner, at de har rigtig mange forskellige medarbejdertyper, som gør det svært at give et retvisende billede af de sociale forhold.

- > **ESRS S1:** Der er rigtig mange datapunkter, der skal rapporteres på, hvilket kommer til at blive særligt bebyrdende.
- > **ESRS S4:** Det er svært at arbejde med medarbejderne i værdikæden, da det kræver en omfattende kortlægning og afgrænsning af disse. Virksomhederne efterspørger en fastsat afgrænsning i en officiel vejledning, der klarlægger, om det udelukkende er væsentlighedsvurderingen, der fastsætter dette.

6.3 Forslag til hvordan virksomhederne bedst støttes i deres kommende bæredygtighedsrapportering

Mere tilgængeligt
sprog og
brugervenlige
formater

Virksomhederne efterspørger et generisk Excel-dokument, som de kan benytte sig af i deres rapportering - enten udarbejdet af Erhvervsstyrelsen eller EU. Da formatet for nuværende er PDF, har en stor andel virksomheder anvendt meget tid på at skabe deres egne systemer og fortolkninger. Udover at virksomhederne ikke finder det effektivt, giver de også udtryk for, at det er svært at gennemskue, på hvilket niveau de skal tolkes. Resultatet bliver derfor, for nogle virksomheder, at de blot frasorterer det, der bliver for komplekst - f.eks. de sociale forhold ned i værdikæden i deres væsentlighedsvurdering.

I relation til ovenstående har flere af de interviewede virksomheder påpeget, at de finder sproget i ESRS svært tilgængeligt, og at det er en udfordring, at de udelukkende er på engelsk (og at de nuværende danske oversættelser er i for ringe kvalitet). Dette er særligt udfordrende for de mindre virksomheder, der har færre medarbejderressourcer.

En konkret vejledning til operationalisering af CSRD	Selvom der har været gode webinarer fra bl.a. Dansk Industri på dansk, så mangler virksomhederne overordnet set en dansk vejledning, hvor begreber oversættes til danske forhold og lovgivning. Med andre ord vejledning om, hvordan man som både stor og mindre virksomhed kan operationalisere CSRD i sin forretning. For nuværende rejser kravene flere spørgsmål internt i virksomhederne, end de selv kan besvare. Vejledningen skal derfor også indeholde praktiske redskaber, så virksomhederne ikke nødvendigvis bliver tvunget til at betale sig fra opgaveløsningen via konsulentbistand. I den sammenhæng vil det være ønskeligt, hvis myndighederne blåstempler f.eks. kurser, der kan være relevante for virksomhederne, og hvis de generelt kan udarbejde eksempler på "best practice" for hhv. de finansielle og ikke-finansielle virksomheder.
Brugervejledning til dobbelt væsentlighedsanalyse	Flere af virksomhederne udtrykte en bekymring for den dobbelte væsentlighedsanalyse i forhold til korrekt udførelse, samt for dens udmøntning i konkrete KPI'er for virksomheden. Med andre ord mangler de en tydeligere vejledning i, hvordan resultaterne fra en væsentlighedsvurdering kan oversættes til konkrete rapporteringskrav i ESRS.
Prædefinerede KPI'er for de forskellige brancher	I forlængelse af ovenstående, nævnte flere virksomheder et ønske om prædefinerede KPI'er for virksomhederne på tværs af brancher. Særligt ned i deres respektive værdikæder. Hvis virksomhederne skal kunne sammenligne sig med andre, er det vigtigt, at de ikke kun selv skal definere disse KPI'er.
Undtagelser i de første rapporteringsår	Når afrapporteringen på bæredygtighedskravene er gennemført de første par gange, forventer virksomhederne, at ny praksis på området og erfaring med databehandling- og analyse vil gøre arbejdet lettere for dem fremadrettet. Ikke desto mindre er der et ønske om, at de som virksomheder kan få flere undtagelser fra de danske myndigheder i de første rapporteringsår. Herunder f.eks. at virksomheder ikke skal kunne sanktioneres i det første rapporteringsår, mens de forsøger at blive compliant, men at man i stedet fra Erhvervsstyrelsens side tilbyder rådgivning og vejledning herom.
Standarder og mærkninger	Til at lette arbejdet med dataindsamling og -sikring, efterspørger flere virksomheder, at der udarbejdes eller anbefales flere sociale- og miljømæssige standarder og mærkninger til at sikre gennemsigtighed og tillid til data. Hvis der f.eks. blev udviklet branchestandarder, så vil det lette databehandling og -analyse betydeligt for flere virksomheder. Det handler for virksomhederne om, at jo mere gennemsigtige data er for virksomhederne, jo nemmere er det for dem at opgøre deres CO ₂ -aftryk. Det skal f.eks. være tydeligt, hvilken emissionsfaktor man skal bruge.
Bedre løbende kontakt med myndighederne	Der er blandt virksomhederne et generelt behov for bedre og løbende kontakt med de danske myndigheder om CSRD, særligt Erhvervsstyrelsen. Flere nævner lang svartid og manglende dybde i besvarelserne fra styrelsen. Virksomhederne efterspørger på den baggrund øget mulighed for Q&A, der ikke blot er en chatbot.

Sammenhæng til lovgivning om bogføring

Der efterspørges blandt virksomhederne den samme kvalitet i CSRD-lovgivningen, som de kender den fra den danske regnskabslovgivning. Flere af rapporteringskravene adskiller sig markant fra, hvad man er vant til at håndtere af rapportering inden for bogføring. Herunder de mange kvalitative datapunkter- og beskrivelser.

Offentlig opbakning fra myndighederne

Hvis CSRD skal blive en dansk succeshistorie, så efterspørger virksomhederne mere offentlig opbakning fra myndighederne. F.eks. ved at Erhvervsstyrelsen laver noget dataindsamling på tværs af indsamlede regnskaber fra virksomhederne i det første rapporteringsår, og på den baggrund skaber begejstring om, hvordan de danske virksomheder performer. Når virksomhederne bruger mange ressourcer på at rapportere, så forventer de også at myndighederne investerer i at gennemføre en gennemsigtig effektmåling af CSRD. Særligt med fokus på den reelle værdiskabelse for virksomhederne eller samfundet. Et konkret forslag lyder, at Erhvervsstyrelsen laver en portal, hvor man kan se, hvordan udrulningen af CSRD forløber sig i en dansk kontekst.

Endeligt bliver det foreslået, at der fra politisk hold oprettes en støtteordning (på finansloven) med hensigt på at kompetenceopbygge til SMV'erne. Fra 2026-27 forventer flere af virksomhederne, at der kommer et større markedskrav fra de mindre leverandører til at levere data til de store. En gratis støtteordning gennem erhvervshusene vil være en stor og relevant hjælp til de mindre virksomheder, der f.eks. er underleverandører til de større virksomheder.